

15 juli: Merskenheide. Aanvang 14.00 uur.

Dit is een heide-/bosgebied rechtsonder Ureterp. Staatsbosbeheer is de eigenaar. Volgens insiders schijnt het een rijke dag- en nachtvlinderfauna te herbergen. We zijn benieuwd!

Uiteraard gaan we 's avonds lichten en smeren en wie weet wat we allemaal te zien krijgen.

Plaats van samenkomst: het toegangsweggetje naar het terrein toe vanaf de Baken- of Beakendijk, rechtsonder Ureterp gelegen. Wij maken u erop attent, dat dit gebiedje zelfs in de "Grote Provinciale Atlas" van de Topografische Dienst (Wolters-Noordhoff) schaal 1: 25000 niet als zodanig staat benoemd. Onder het gebiedje ligt een weg, die "De Mersken" heet. Wel staat het beschreven in het onlangs verschenen boek "Natuur in Fryslân", waarin de 123 gebieden van Staatsbosbeheer door de heer D.T.E. van der Ploeg onder de loep zijn genomen. Ook deze excursie zullen wij op de voorjaarsbijeenkomst nader bespreken en de locatie aanduiden.

Contactpersoon: Jannie Sinnema. Tel. 0516-471222

26 augustus: Residentie van ons bestuurslid John Boosman te Eernewoude. Aanvang 20.00 uur.

John heeft ons uitgenodigd om 's avonds rond zijn woning te komen lichten en smeren. De locatie ligt ver buiten de bewoonde wereld aan de Koaidyk nr.5 rechtsonder Eernewoude. De exacte plaats zullen wij aanduiden op de voorjaarsbijeenkomst.

Contactpersoon: John Boosman. Tel. 0511-539238

Gerard Bergsma – secretaris.

Najaarsbijeenkomst 1999

De najaarsbijeenkomst van de Vlinderwerkgroep Friesland vond plaats op dinsdagavond 16 november 1999 in het Fries Natuurmuseum te Leeuwarden. De bijeenkomst werd voorgezeten door Philip Zeinstra. Aanwezig waren 29 leden, een behoorlijke opkomst. Afwezig met kennisgeving: 4 leden.

De voorzitter opent de bijeenkomst en heet iedereen van harte welkom. De secretaris bespreekt vervolgens de ingekomen stukken. Daarna geeft Philip Zeinstra enig inzicht in de voortschrijdende werkzaamheden en activiteiten voor de dagvlinderatlas. Onder andere de inleiding, de historie, de bekende vlindermensen van Friesland, de andere onderdelen van de atlas, het doel van de atlas (wat kun je ermee), alsmede de fotoredactie passeren de revue. Hij constateert, dat de grotere redactie prima samenwerkt en dat er belangrijke vooruitgang is geboekt in het proces. De atlas zal worden vervaardigd door de Friese Pers Boekerij BV in samenwerking met de uitgeverij van de KNNV. In het voorjaar van 2000 zal de eindredactie aan de slag gaan om alle geschreven

stukken te controleren en met de vormgever en drukker zal dan frequent overleg plaatsvinden om alles in het gareel te krijgen. De totale begroting van het atlasproject is door de Vlinderstichting berekend op circa NLG 750.000,00 waarbij de gekapitaliseerde werkzaamheden van de Vlinderwerkgroep (o.a. uren veldwerk, reistijd, reiskosten etc.) en van de Vlinderstichting zijn geschat op NLG 450.000,00. Dit vormt dus de belangrijkste bijdrage aan de totstandkoming van het atlasproject. Inmiddels wordt naarstig getracht het project voldoende gesubsidieerd te krijgen; het lijkt erop, dat dit gaat lukken. Ook de provincie Friesland zelf en de Friese Gemeenten zijn hiervoor aangeschreven. Het streven is om de atlas medio 2000 van de persen te laten rollen.

Agendapunt 4: ervaringen/mededelingen/eigen inbreng door leden. Jannie Sinnema vertelt over twee nieuwe nachtvlindersoorten voor Hemrik, namelijk *Eupithecia tenuiata* en *Hypena rostralis*. Verder komt er als tip, dat vlooienbanden effectief te gebruiken zijn in bakken met geprepareerde vlinders om het museumkevertje en andere vretertjes te weren of uit te schakelen. De banden bevatten het gif "Diazinon".

Wiebe Lenstra laat een foto zien van een rups van *Acronicta alni*, die hij per toeval vlakbij zijn huis ontdekte. Het exemplaar was in zijn eindstadiumjasje, zwart met gele banden en vreemde zwarte uitsteeksels aan de zijkant van zijn lijf. Een wel zéér bijzondere rups om te vinden.

Gerard Bergsma laat enkele nieuwe boeken zien. Het zijn de nieuwe Veldgids Dagvlinders van de Vlinderstichting, de nieuwe Vlindergids van Tirion (de Nederlandse vertaling van "The Butterflies of Britain & Europe" van Tom Tolman), alsmede van Apollo Books "The Western Palaearctic Zygaenidae" van de auteurs Naumann, Tarmann en Tremewan met de Europese soorten bloedvlekvlinders.

Na de pauze vertelt Gerrit Tuinstra over zijn aandeel in het project "Dagactieve Nachtvlinders". In opdracht van de Vlinderstichting heeft hij het achterliggende seizoen in het noorden onderzoek gedaan naar het voorkomen van een aantal geselecteerde soorten dagactieve nachtvlinders. De Vlinderstichting is bezig met het aanleggen van een databestand voor Nederland. Begin 2000 verschijnt er een voorlopige atlas, waarin circa 120 soorten vlinders zijn opgenomen. In 2001 wordt dan de definitieve versie vervaardigd. Voor het noorden waren al een aantal gegevens bekend (boek "De Vlinders van Friesland" van B.J. Lempke). Gerrit heeft ongeveer 50 gebieden in het noorden bezocht en heeft er vrij veel dagactieve soorten nachtvlinders aangetroffen. Van tevoren had hij per gebied een globale route met verschillende vegetatietypen ingetekend. Op iedere onderzoeksdag kon hij dan in plusminus 3 tot 5 gebieden inventariseren. Ook "klopte" hij rupsen uit het struweel. Bij het lokaliseren van wespvlinders maakte hij gebruik van lokstoffen en traceerde hij uitvlieggaten in het hout van bomen en struiken. Achtereenvolgens bespreekt Gerrit een aantal soorten wespvlinders en andere soorten dagactieve nachtvlinders, die hij hier en daar gevonden heeft. Inmiddels heeft hij al een database van 58 soorten

dagactievellingen voor het noorden en dat vindt hij toch een bevredigend resultaat voor het eerste jaar.

Henk en Auke Hunneman doen hierna verslag van het onderzoek naar vlinders van het Fochteloërveen. Omdat Natuurmonumenten alles in het werk stelt om de karakteristieke hoogveenvegetatie van het Fochteloërveen te behouden, moet het grondwaterpeil zo snel mogelijk worden verhoogd. Het Pijpestrootje zal door deze maatregel in belangrijke mate verdwijnen. Ook de belangrijkste voedselplant van de rupsen van het Veenhooibeestje (*Coenonympha tullia*) -het Eenarig wollegras- zal sterk onder deze versnelde maatregel gaan lijden, hetgeen ongewenst is, omdat het Veenhooibeestje momenteel één van de zeldzaamste dagvlindersoorten van Nederland is geworden. In ons land zijn nog maar 6 populaties van deze soort! Tevens zal door de hogere waterstand de Dopheidevegetatie aanzienlijk minder worden, terwijl dit de belangrijkste nectarbron is voor het Veenhooibeestje. Reden voor Natuurmonumenten om de Vlinderstichting (Kars Veling) en de Vlinderwerkgroep Friesland in te schakelen om inzicht te krijgen in de exacte verspreiding van het Veenhooibeestje in de verschillende compartimenten waarin het Fochteloërveen is opgedeeld. Grietje de Lange, Jannie Sinnema, Kees Hermsen, Andy Saunders, alsmede Henk en Auke Hunneman verrichtten vervolgens in de zomermaanden, samen met Willem Klok van Natuurmonumenten, een aantal inventarisaties in het prachtige hoogveengebied. In totaal werden er dertien waarnemingen (verdeeld over 5 compartimenten) van het Veenhooibeestje gedaan. In één bepaald compartiment (kerngebied?) werden de meeste individuen gesignaleerd (9 stuks); in de overige bezochte compartimenten werden slechts waarnemingen van één exemplaar gedaan. Waarschijnlijk zijn deze compartimenten voor de vlinder minder aantrekkelijk; dit zal nog door een vervolgonderzoek in 2000 worden getoetst. Het resultaat van het onderzoek en de aanbevelingen is in een rapport vastgelegd. Dit is door Willem Klok naar het hoofdkantoor van Natuurmonumenten gestuurd.

Na dit verhaal besteden Henk en Auke nog aandacht aan een aantal interessante vlindervondsten tijdens de excursie van de Vlinderwerkgroep op 3 juli 1999 in het Fochteloërveen. Deze vondsten worden ondersteund door diabeelden.

Rondvraag: Johan Fokkema (Natuurmuseum) deelt mee, dat de vlindercollecties van H. Westra uit Franeker en G. Mulder uit Tjerkwerd door beide heren aan het Fries Natuurmuseum zijn geschonken.

Germ Jonker vertelt, dat hij in het Ottema Wiersma reservaat circa 30 op haagwinde foeragerende rupsen van de Windepilstaart (*Agrius convolvuli*) heeft gevonden. De variatie in kleuren van de rupsen was opmerkelijk. Er waren groene met gele (en ook met zwarte) schuine strepen en een oranje hoorn, alsook bruine exemplaren met een gele zijstreep en op elk segment een gele stip en een bruin/zwarte hoorn.

De voorzitter bedankt Gerrit Tuinstra en Henk en Auke Hunneman voor hun bijdragen en Johan Fokkema voor de gastvrijheid van het Natuurmuseum.

Verslag: Gerard Bergsma